

ABONAMENTUL:

Pe un an . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi Nr.1/a

—
INSERTIUNILE
se primesc la admisi-
stratie.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

La groapa unui arhiereu.

De Al. Ciura.

Cripta bisericeii parohiale din Gherla s'a închis în ziua de 4/17 Ianuarie, pentru a adăposti osâmintele celui mai mare arhiereu, pe care l'a avut această dieceză a bisericeii noastre românești unită cu Roma.

Când glasul deosebit de dulce al profesorului Aron Papiu, a intonat: „Frații mei iubiți nu mă lăsați”... m'am sprijinit de altar și am început a plânge. Era o ușurare, o confesie la groapa celui ce se depărta prea repede, înainte de a fi realizat toate nădejtile, ce se legau de el.

Intimii lui știau, că zilele îi sunt numărate, nădăjduind într'o minune doar, dar azi nu se mai săvârșesc minuni, în lumea noastră întinată de păcate.

El știa cu siguranță, că desnodământul fatal se apropie, și, în nopțile lui de veghe, nu regreta lumea pământeană ce o părăsise, ci planurile mărețe, de cari era preocupat; clădirile culturale falnice, pe cari le ridicase de-asupra temeliiilor, și schelele își ridicau deja siluetele spre înălțimi...

În nopțile lui de insomnie, el vedea cum schelele se ridică tot mai sus... vedea chiar grandioasele zidiri, ce aveau să ocrotească generațiile plâpânde, povățuindu-le pe cărarea singur — adevărată a culturii naționale — și, deodată, vedenia frumoasă i se distrama; visul lui fericit se prăbuși, ca un castel aerian.

El n'a trăit decât pentru neamul și biserica sa.

Și a murit cu mare părere de rău, că nu poate să desăvârșiască toate planurile mărețe, ce le plămădisese în creierul lui de om providențial; în inima lui de o nemărginită bunătate.

*

În urma lui rămâne la Lugoj un Seminar zidit după cerințele cele mai moderne, o preparament de fete și o școală superioară de fete, în pregătire.

La Gherla — unde lumea se obișnuise cu o viață aproape somnolentă — duhul lui creator a dat noi impulsuri de regenerare. În proporții aproape uriașe, s'au ridicat, ca la un gest fermecat, temeliiile catedralei, ale seminarului, institutului pedagogic, internatului etc.

Am văzut aceste temelii, abia ridicate din pământ, asemenea sămănăturilor de toamnă, ce își ridică firele cu sfielă, sub adăpostul ocrotitor al zăpezii...

Așa e și cu clădirile, ce ocrotesc cultura noastră națională.

Sub privirea părintească a unui Stăpân luminat, cu inimă generoasă, ele ar putea lua un deosebit avânt, după cum soarele, și suflul primăverii fecondează cuprinsul firii amorfite.

*

Cu prilejul morții marelui arhiereu Vasile s'a scris în coloanele acestui ziar un articol (nr. 2, din 3/16 Ianuarie), asupra căruia trebuie să ne oprim și cronicarii zilelor de azi, rămânând ca istoria să-și spună cuvântul hotărâtor.

Rămân oare-cari nedumeriri asupra atitudinii de bun Român a marelui prelat?

Înaltele legături, ce și le-a câștigat, în

urma personalității sale superioare, și a culturii europenești, de care dispunea — pot să arunce vr'o umbră asupra caracterului său curat ca cristalul?

Dar *cui* a folosit el, cu toate acele legături înalte, dacă nu neamului și bisericii sale, realizând adese multe postulate, pe cari toată lumea le credea de-adreptul irealizabile?

Când a răsunat vre-odată cuvântul arhierilor români, în casa de sus, fără ca arhiereul Vasile să nu fi fost cel dintâi, în apărarea celor mai scumpe instituții bisericești naționale ale noastre?

Cine a fost *cel dintâi* dintre arhierii noștri, care a accentuat principiul, că arhierii nu pot lua asupra lor conducerea politică a poporului românesc, competând aceasta comitetului național?

Care dintre arhierii noștri a sprijinit, cu articole de fond, presa noastră națională, (mult mai număroase de cum crede „Drapelul”) până acum, în zilele din urmă?

Când vom redobândi libertatea cuvântului și a scrisului, vom putea prezenta publicului un *volum* de articole, scrise în „Unirea”, numai în cei din urmă 2—3 ani!

Cred că e de prisos să mai înzist asupra situației atât de înalte și atât de dificile a arhierilor noștri, ales în aceste zile de cataclism.

Eu — de sigur — aș fi preocupat, să mă pronunț față de cel ce s'a dus. Mi-a fost cel mai iubit profesor și, mai pe urmă, m'a învrednicit de înalta lui intimitate. Va veni vremea, când poate voi scrie ceva despre el. Acum însă, las cuvântul „Drapelului”, care a avut prilejul de a-l cunoaște, din ne-

Cerșitorul.

A fost fecior de crai și-acum toiagul
E singurul clenodiu ce-l mai are
Și vatră-i e pustiul din hotare
Și chinul mut și groaznic îi e pragul.

Și porților din veac ne-ndurătoare
Le știe bietul cerșitor șireagul
La toată poarta a sfărâmat pribeagul
O lacrimă, că-atâta-i tot ce are.

Dar are-n traista veche cerșitorul
O moștenire dragă-o sfântă Cruce
Ea-i dă noroc, puteri și mângădere

Și fericit pe drumul greu se duce
Pe Cruce-i răstignit Mântuitorul.
Iar suferința-i drum spre Inviere.

N. Petreanu.

Amintiri despre Paul Verlaine.

Prieteni și admiratorii nenorocitului poet Paul Verlaine s'au întrunit și anul acesta la Paris pentru a sărbători a 20-a aniversare a morții lui. Într'o margine liniștită a grădinei Luxemburg, unde se află o statuă a poetului, s'au adunat admiratorii ca de obicei. La 8 Ianuarie 1896 Verlaine a încetat din viață în urma unei aprinderi de plămâni însoțită de alte multe boale mortale. Și deși a trăit și a murit sărac, înmormântarea lui a fost una dintre cele mai impunătoare ce i s'a făcut vre-unui poet dela Victor Hugo încoace. Un convoiu de vre-o 5 mii persoane i-a petrecut sicriul dela un capăt la celalalt al Parisului. Până în zilele noastre doar un singur poet a mai fost înmormântat așa de sărbătorește: *Francois Coppée*.

Coppée însă avea toate titlurile oficiale posibile, pentru așa ceva și avea popularitatea de poet al Parisului, Verlaine însă a murit sărac și cheltuielile înmormântării au trebuit să fie acoperite de guvern, de *Francois Coppée* și de alți prieteni bine situați.

Și acum când nordul Franței e invadat de inamici, Franța artistică și literară sărbătorește în Verlaine pe un mare patriot francez, care într'o carte a lui scrie: „*Jubirea de patrie e prima și ultima iubire, după iubirea de Dum-*

nezeu”. Ca lotaringian, născut la Metz, Verlaine niciodată nu s'a indoit de-o revanșă a istoriei.

*

Arthur Symons publică în revista „*North American Review*” din prilejul aniversării morții lui Verlaine o serie de interesante amintiri personale despre ultimii ani ai marelui poet.

În toamna anului 1893 Symons cu mai mulți prieteni s'au hotărât să-l invite pe Verlaine să țină o conferință la Londra, pentru a-și aranja finanțele în permanentă deranjate. În acest scop Symons a făcut o călătorie la Paris pentru a-l invita personal. Ziua conferinței a fost fixată pe 21 Decembrie. Având însă în vedere indolența poetului, la plecarea sa din Paris Symons a crezut de bine să-l încredințeze pe un ziarist american din Paris, ca în ziua fixată pentru plecare să meargă la Verlaine și să-l conducă la timp la gară.

Despre toate aceste lucruri, ziaristul american i-a scris mai târziu lui Symons următoarele:

„Primul lucru ce mi l'a spus după ce l'am salutat, a fost: „Eu nu pot însă pleca până ce nu-i dau nevetei mele 30 franci”. Aceasta tocmai îi încheia haina și-l sărută apoi accentuând: „Pentru timpul cât e dus, trebuie să am 30 franci”. Odaia în care s'a petrecut scena aceasta era mare cât o sală de baie; în cămin

mijlocita intuiție; — și cred că acest organ, atât de conștient redactat, nu poate fi invinuit de preocupările, ce m'ar stânjeni:

Cine poate astăzi spune*), cât de mare este pierderea noastră, tocmai în aceste zile de cumpănă grea, când e atât de potentată trebuința de bărbați în situații de a putea avea influință asupra direcției, în care se vor desvolta *destinele poporului nostru!*

Va veni istoria, care cumpănește *opera ce rămâne*, și va judeca după dreptate, viața marelui arhieru, ce nu mai este. Și va constata, la vremea sa, că și *sub raport național*, opera într-o fericire adurmitului arhieru Vasile, a fost providențială, începând cu vremea, când era profesor tânăr și redacta „Unirea”, și până acum încoace — foarte aproape — când a răsunit cel din urmă discurs naționalist, în parlamentul țării!...

Meminisse juvabit!

*) „Drapelul”, Nr. 2 din 2/15 Ianuarie.

Cuvântul d-lui George Popp de Băsești, președintele partidului național român.

Arad, 25 Ianuarie.

Printr-o telegramă am felicitat de anul nou pe d. George Popp de Băsești, președintele partidului național român din Ungaria și Transilvania. Veneratul nostru președinte ni-a răspuns într-o scrisoare mai lungă, pe care, în urma unei întârzieri a poștei, aproape inexplicabile, am primit-o la redacție numai azi. Cu toată întârzierea credem a face un serviciu cauzei noastre publicând la acest loc cuvintele bărbătești ale veneratului nostru președinte. Dăm deci scrisoarea în întregime precum urmează:

Dsale Domnului

Vasile Goldiș, directorul ziarului „Românul”
Arad.

Cu multă satisfacție sufletească am primit felicitarea d-voastre de Anul nou.

Vă rog să primiți, d-ta și redactorii dela ziarul partidului național român, mulțumiri cordiale pentru această felicitare.

Vă doresc și eu din inimă mulți ani, dar mai

ardea, probabil în cinstea oaspei, o singură bucată de cărbune. N'am avut încotro și am trebuit să-i dau suma cerută.

După un moment ședeam amândoi într-o trăsură; gândul de a-l lăsa să călătorească singur, fără a avea tovarășia robusteii dame, ce-am văzut-o mai înainte, m'a umplut de teamă.

Călătoria a decurs foarte repede. În 20 Decembrie Verlaine era la Londra. Symons nu l'a putut aștepta la gară. Pe la orele 2 și jumătate dimineața l'a întâlnit însă, apropiindu-se de locuința sa, cu un cuțar în baston. Intrând în casă s'a trântit pe sofa și a început să facă — îmbucând în răstimpuri dintr-o bucată de pâine — o confesie de viață. El se plângea de prima lui soție, care l'a părăsit („ea însă era proastă” adause el). A ajuns apoi la fiul său pe care nu voia să-l mai revadă.

„Copilul meu și-a permis să mă judece” spune el, și urmă apoi: „Eu am suferit lucruri îngrozitoare”.

Conferența a avut loc la un hotel. Tot ce a spus bizarul poet acolo n'a fost de fapt o conferință, ci mai mult un monolog despre el însus, despre prietenii săi, despre atitudinea sa literară. Când a terminat și auditorul i-a făcut cunoștința, Verlaine strălucea de bucurie.

Aceea a fost una din cele mai fericite zile ale lui. De bună seamă, cea mai fericită zi a anilor săi ultimi, pentru că tot ce a urmat, a fost o înceată stingere a forței lui poetice, o sdruncinată cădere în norolul bohemei parisiene.

fericiți ca cel prezent, când ca rezultat al luptelor și jertfelor desinteresate ale tuturor, dar mai vădit ale voastre, fii bravi ai neamului, cari munciți ziua-noaptea pentru obținerea drepturilor noastre firești, sărmana și mult cercata noastră națiune va fi părtaşă de o soartă mai bună, prea meritată.

Luptele noastre politice se dau sub povățuirea de aur „honeste vivere, neminem laedere, suum cuique tribuere”. Această regulă de aur se cuprinde în programul din 1881, în magna charta partidului național român, care s'a dat națiunii ca îndrumare sfântă pentru ținuta noastră în viitor deodată cu principiul solidarității tuturor Românilor din Transilvania și Ungaria.

Cetatea noastră inexpugnabilă este solidaritatea națională a tuturor Românilor de bine.

Solidaritatea să ni-o păzim ca cea mai scumpă moștenire și să urmărim conform programului nostru din 1881. Așa făcând atotputernicul Dumnezeu ne va ajuta să obținem rezultatul dorit de noi toți, cei credincioși.

Sunt nespuse de fericit că pronia divină m'a designat pe mine, fiul umilit al națiunii și mi-a revelat propunerea de solidaritate a tuturor Românilor din Ungaria și Transilvania, care propunere a fost primită în conferința sotilor de luptă de atunci Iacob Bologa, George Barițiu, Vincențiu Babeș, Dr. Ioan Rațiu, Parteniu Cosma și Visarion Roman, în conferința confidențială ținută în Turda. Această solidaritate a rămas apoi principiul fundamental al tuturor conferințelor mari ulterioare ale Românilor de sub coroana Sfântului Ștefan, care a lăsat de moștenire urmașilor săi axioma „regnum unius lingua fragile et imbecille est”.

În acelea conferințe s'a compus și s'a dat cea mai scumpă moștenire națiunii programul partidului național român, care program de atunci până astăzi este scumpul odor al existenței noastre, consacrat prin luptele și jertfele, as putea zice martiriul nostru.

Deci solidaritatea națională și programul din 81 să le conservăm și păzim, ca temeliiile existenței noastre și așa făcând nici porțile iadului nu vor birui asupra noastră.

Cu ținuta foii noastre „Românul” sunt deplin mulțumit. S'a procedat corect, că s'a observat lozinca dată, că sub durata războiului nu vom pertracta gravaminele noastre. Deputatul și vice-președintele partidului d. Dr. Teodor Mihali încă a reprezentat în parlament foarte corect și cu demnitate drepturile și aspirațiunile noastre.

Bine faceți, că țineți în evidență cu multă dragoste și recunoștință eroismul fiilor noștri, cari cu vitejie luptă și-și jertesc viața pentru tron și patria comună. Ținuta aceasta a ostașilor noștri este a se mulțumi fidelității moștenite dela moși-strămoși către înaltul tron și dragostei către patria noastră comună, precum și indemnului așa numiților „agitatori”, cum ne-au botezat pe noi luptătorii drepturilor naționale, căci noi cu toate ocaziunile și în toate adunările noastre populare miilor de frați participanți întotdeauna le-am propovăduit virtutea să fie vecinic credincioși tronului și patriei.

Iubiții mei, acestea am ținut să Vi le comunic cu ocazia, când trecem dela anul vechiu la anul nou. Sunt convins, că voi, ca și până acum așa și în viitor veți reprezenta cu demnitate toate interesele și postulatele noastre naționale.

Atotputernicul Dumnezeu să Vă ajute și să încununeze cu rezultat ostenelele voastre.

Băsești, în 1 Ianuarie v. 1916.

George Pop de Băsești.

Femeia română și orfelinatul nostru.

Arad, 25 Ianuarie.

Propaganda înălțătoare inițiată pentru înălțarea lăcașului măreț dela Sibiu a tins o coardă dutoasă în sufletele femeilor și mamelor române. Alături de obștea națională care a primit cu elan de însuflețire întruchiparea acestui cămin pentru orfani, femeia română, tovarășa vrednicilor și a tuturor expresiunilor de sentimente naționale și umanitare, are datoria să poarte la inimă acest îndemn măreț.

Orfanii noștri vor avea lăcaș, mamele mângâierea gândului la copilășul lor așezat în mâni îngrijitoare cari îi vor purta de grije. Datoria femeii române de astăzi, se impune cu o imperiositate fără asemăn în istoria noastră națională. Este o îndatorire sfântă, pe care va trebui s'o îndeplinească cu dragoste, zel și cu o energie constantă de care este chemată să desaprrobe.

În toate timpurile ni s'au desfășurat cele mai reale tablouri ale muncii femeilor pentru un scop sublim și înălțător. Avem atâtea reuniuni de femei cari toate urmăresc un singur scop: cultura și instrucția neamului nostru. Instituțiunile culturale pe cari le avem, mai cu seamă cele cărora le este încredințată educația fetițelor noastre, aproape fiecare își are înlănțuită înființarea și prosperarea ei, de un nume glorios de femei, de munca și inițiativa fără preget dusă de femeia română. Din hotarele Ardealului peste Arad în Bihor, Someș și peste Sătmăr până la granițele nordice locuite de Români, în cursurile anilor s'a văzut cea mai agilă activitate inițiată la indemnul femeii române care întotdeauna când a fost vorba de cultura noastră națională, și-a dat sprijinul și a știut fi la culmea chemării sale.

Câte lucruri vrednice au fost rezultatul acestei energii! Munca neobosită, bazată pe cel mai sublim cult al propagandei binelui și înaintării noastre culturale naționale, au adus cele mai reale roade de cari ne vorbește aproape fiecare oraș ori centru mai mic al nostru. În fiecare colțșor coșul de albine își urmează munca binefăcătoare, binecuvântată de Dumnezeu și de recunoștința unui neam.

Suntem un neam sărac. Tot ceace avem azi, ne putem mândri că s'a ființat din muncă și din truda noastră, ceace ne îndreptățește la o deamnă mândrie. Ne vom ști ridica și de aci înainte în raport cu stăruința pe care vom reuși să o depunem în toate faptele noastre conduse de idealul nostru național.

Femeia română a dat cea mai înălțătoare pildă de munca desăvârșită adusă pe altarul culturii române. Către ea ne este glasul din timpurile acestea bătătoare și grele. Și o vedem reîncepându-și zelum bine cunoscut și apreciat cu deviza: totul pentru orfanii noștri, pentru odraslele părinților cari și-au vărsat sângele pentru noi. Nimeni mai mult decât femeia și mama nu poate să cuprindă rostul înălțător și sfânt al acestui cămin. Nimeni mai mult decât femeia este chemată să-și dea obolul său de muncă în desăvârșirea acestui ideal care este vatra și mângâierea micuților rămași fără părinți.

Cu gândul ridicat, cu sufletul și inima deschisă ne îndreptăm către femeia română din toate colțurile unde-i pătruns graiul limbei noastre strămoșești, să urmeze cărarea de muncă, să inițieze un nou drum de indemnuri nobile mai viu și însuflețit decât ori care de altă dată, luându-și drept stea conducătoare lăcașul orfanilor născuți sânge din sângele nostru al națiunii întregi. Călăuzite de acest ideal mai presant și mai măreț de cum s'a pomenit vr'odată, recunoștința neamului va fi lumina albă care va învălui strălucitoare isbândă.

Mândri de rezultatul care nu va întârzia să vie, în fața celui mai cast templu ridicat din sentiment umanitar și dragoste de frați și neam și lege, contemplând cu mulțumire lăcașul în care se depune cea mai desăvârșită iubire, iubirea pentru copiii nenorociți, vom simți cu toți mulțumirea unui suflet împăcat, dându-ne seama, că la momentul când glasul națiunii întregi ne-a chemat în ajutor, ne-am depus obo-

PENTRU „ALBUMUL DECORATIILOR ROMÂNII”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” grahic fotografiile vitejilor noștri și informații necesare (locul nașterii, regimentul, și toate războiurile cu medalia război)

lul, cu toții și un singur gând pornit ca în glas puternic, unit, care ne-a chemat la muncă, de viza conducătoare ne-a fost: totul pentru ortanii noștri!

Sufletul profund înțelegător al femeii române va fi pătruns de această lozincă și activitatea ei, munca de albină, își va aduce roadele bogate. Suntem convinși că pătrunsă de marele adevăr al gândului nostru conducător, va ști atla cărările de muncă cari presărate vor fi cu risipa florilor mirositoare. Un neam întreg își va îndepăta astăzi către ea nădejile de bine.

Micii și dragii noștri orfelini, în rugăciunile lor de seara, vor cuprinde pe binefăcătorii și ziditorii prin al căror obol li se dăruiește cămin cald și dragoste părintească. În sufletul lor subtil se va infiltra pe fiecare zi recunoștința față de neamul care le-a dăruit o rază de mângâiere pentru pierderea ce le-a răpit-o sentimentul de jertfă pentru patrie înăscut în poporul românesc, și-și vor iubi mereu cu alipire nestrămutată acest pământ ulat de sânge, lacrimi și nădejdi.

Un erou român:

Căpitanul Iosif Baltezan.

Născut la 16 Iunie 1878 în Reșița-montană (Resiczabánya), după absolvirea școlii de cadeti din Sibiu și Budapesta a intrat în 18 August 1898 în regimentul de infanterie Nr. 87, cavaller de Succovaty în Bla. Transferat în 1903 la regimentul de inf. Nr. 50, arhiducele Frideric de Baden în Alba-Iulia, a fost comandat în anul 1904 ca învățător la școala reală militară din Eisenstadt, — de unde după o activitate de 3 ani s'a reîntors la regiment la Brașov, de aci iarăș la Alba-Iulia.

La începutul războiului mondial în 1914 a plecat cu viteazul regiment Nr. 50 în calitate de comandant al companiei de câmp 6/50 la Galiția, luând parte la toate luptele și bătăliile unde s'a distins prin ținuta deosebit de curajoasă, vitejească și plină de isbânde, prin conducere iscusită și destoinică, astfel d. e. în 29 și 30 August 1914 la Brzuchovice. Un atestat elocvent și adevărat al vitejiei și hărniciei acestui ofițer l-a dat însuș ministrul de războiu în „Cartea de aur a armatei” în care între altele spune (vezi „Românul” Nr. 174 din 1915 la rubrica „Insemnări pe răboi”).

În celelalte lupte și bătălii este vrednică de remarcă activitatea lui circumspectă și excelentă la atacuri astfel în 4 și 11 Septembrie 1914 Debianca și Lesniovicze, cu cari prilejuri căpitanul Baltezan a acoperit din propria inițiativă retragerea celorlalte părți și în batul ordinului primit de a se retrage, începând această retragere numai după 6 ore de rezistență și numai sub apăsarea puterii preponderante focului dușman. Aici a dovedit o grijă plină de dragoste față de feciorii lui, adunând cu multă încordare și mari osteneli cu restul companiei sale eșofate pe greu răniții ce zăceau împrăstiați prin pădure și strigau desperați după ajutor și scăpare. Această muncă de salvare a executat-o sub focul pustiitor al dușmanului urmărit și cu expunerea vieții feciorilor lui i-a putut aduce pe acești nefericiți la locul de ajutor unde au primit primele îngrijiri. Căpitanul Baltezan și-a făcut merite și față de crucea roșie, pentru cari va fi distins în timpul cel mai apropiat.

După retragerea efectuată și după numeroase strapații, oboseli și lipsuri de tot felul a ajuns regimentul Nr. 50 de infanterie la granița ruso-germană, spre a-și lua partea sa însemnată la ofensiva dela nord. Și aici s'a aflat căpitanul Baltezan luptând neîntrerupt în fruntea companiei sale, instruându-și și îmbărbătându-și feciorii săi, îndemnându-i să istăruie în credința și frica de Dumnezeu, secerând și aici recunoștința superiorilor lui. În 28 Decembrie 1914 la atacul asupra satului Wyncentinov a luat comanda asupra avangardei compuse din două companii și prin un atac sprinten a descoperit stările ascunse ale dușmanului. Acest fapt a fost de mare importanță atât pentru regimentul său, cât și pentru conducerea supremă.

La luptele de poziții dealungul râului Pilița căpitanul Baltezan mulțumită folosirii și aplicării istețe a focului de pușcă, mitraliere și aruncătoarelor (asvârlitoarelor) de mine a avut deosebitul noroc în repetate rânduri să respingă în mod săngeros și cu însemnate pierderi pentru dușman toate încercările de incursiune și atac ale acestuia, astfel în noaptea sinistă de 7 spre 8 April 1915, când abia respingând atacul rusesc dela miezul nopții, la ora 3 dimineața Rușii reînviind acest atac cu puternice rezerve după o încăerare de 3 ore, la 6 ore dimineața a curățit terenul de dușman, rămânând pe câmpul de luptă numai morții și răniții acestuia prinși în gardurile de sârme.

La începutul lui Ianuarie 1915 a primit căpitanul Baltezan conducerea unui batalion de câmp pe care l-a dus din învingere în învingere, desvoltându-și tot mai pregnant individualitatea de conducător și înaintând cu batalionul său la locurile cele mai expuse și primejdiate ale frontului. Între altele căpitanul Baltezan conduce în 19 Iulie 1915 o coloană compusă din 2 batalioane

Regele Nichita — a fugit!

Regele Muntenegrului s'a refugiat la Roma. — Trupele muntenegrene nemulțumite vor continua războiul! — Impresia la Viena. — Desarmarea se face în ordine.

Arad, 25 Ianuarie.

Regele Nichita și prințul Petru purtând costumul național, întovărășiți de treizeci ofițeri și cincizeci soldați au sosit la Roma. În gară erau așteptați de regele Victor Emanuil și se spune că regii sau îmbrățișat. Regele Nichita împreună cu suita sa a descins la vila Savoya. În fața gărei oaspeții erau așteptați de lume enormă, care a aclamat pe regele Nichita, care încă astăzi împreună cu toată suita va pleca spre Lyon.

„L'Independance Roumaine” publică după o radiotelegmă din Lyon, că d. Miușcovici, prim-ministrul Muntenegrului, care însoția pe regina Milena, a sosit la Brindisi de unde a telegrafiat consulului general al Muntenegrului la Paris, că regele Nichita și guvernul său au refuzat condițiunile de pace ale Austro-Ungariei și că vor duce lupta până la sfârșit.

Din Viena se asigură, că „fuga regelui Nichita la Roma, n'a produs surprize în cercurile competente vieneze. Dela început, când ne-a implorat armistițiul, am procedat cu cea mai mare băgare de seamă. Rolul lui de astăzi nu e supărător ci caraghios. Prințul Mirco și trei miniștri au rămas în Muntenegrul. Asupra acțiunii noastre balcanice, fuga lui Nichita nu are nici cea mai mică influință”.

Lui Secolo i se anunță din Paris: Prim-ministrul Muntenegrului a telegrafiat ambasadorului muntenegrin la Paris, că Muntenegrul va continua războiul până la extrem. Lângă rege n'au rămas decât cei doi fii ai săi. Speră, că aliații vor sprijini Muntenegrul cu acelaș succes cu care au sprijinit armata sârbească.

Lui Pester Lloyd i se anunță dela cartierul pressei: Am ocupat cea mai mare parte a Muntenegrului, și am început să înaintăm în Albania. Am ocupat Scutari în partea de către mare. Desarmarea se face în cea mai mare parte fără nici o rezistență. Într'un singur loc am desarmat 1500 soldați, dintre cari abia 21 au plecat acasă, restul a cerut să-i ținem în captivitate.

Înainte de a intra în Podgorița, s'au dat ciocniri și mari tulburări între Muntenegrini, și Albanzii din împrejurime. Din cauza aceasta Muntenegrinii ne-au trimis o deputație să grăbim înaintarea noastră și intrarea în Pod-

gorița. Se svonește că șeful unei bande albaneze Issa Boljetinatz, care ca și pașa Essad n'a fost niciodată om de încredere, împreună cu fiul său, au căzut în luptele ce s'au dat. Îndată ce a intrat armata noastră, s'a restabilit cea mai perfectă liniște.

Comentând faptul capitulării Muntenegrului ziarul „Mișcarea” din Iași scrie:

„Pressa celor două grupări beligerante continuă să polemizeze în jurul cererei de pace a Muntenegrului care are evident un caracter politic și moral; dar nici partea ei strategică nu trebuie pierdută din vedere.

Prin cererea de pace a Muntenegrului, apreciable forțe din armata generalului Kövess, ocupând în voie, pozițiuni strategice însemnate și scăpând astfel de suferințele unei ofensive crâncene, devin libere, putând invade în Albania unde își vor întinde zona de operațiuni.

E adevărat că predarea Muntenegrului nu poate avea o influință hotărîtoare asupra mersului general al războiului, dar era mai bine pentru puterile împătritei înțelegeri decât această predare nu se întâmpla.

Capitularea Muntenegrului îngreuiază ori și cum situația trupelor anglo-franceze din zona Salonicului și puterile Quadruplei vor avea astfel de îndreptat un nou neajuns.

Unificarea acțiunii lor li este impusă cu stăruință de împrejurări și noul consiliu de războiu din Londra la care au plecat să asiste mai mulți miniștri francezi, se va ocupa de sigur mai de aproape de modalitatea acestei unificări...”

IN ATENȚIUNEA INSTITUTELOR DE CREDIT ȘI ECONOMII. Din cauză că numărul personalului nostru tehnic — în urma înrolării la armată — s'a redus în mod foarte simțitor, rugăm institutele de credit și economii să binevoiască a trimite bilanțurile lor spre publicare în ziar cu cel puțin 4—5 zile înainte de termen, deoarece îndată după primirea lor nu le vom putea publica.

Pentru tipărirea rapoartelor anuale asemenea se recere un timp de cel puțin 16 zile.

— Tipografia „Concordia” societate pe acții.

și o baterie artilerie de câmp cu care ocaziune a luat cu asalt satul ocupat de un regiment de cazaci Koszterczyn, silind pe dușman să se retragă în fugă nebună. Comunicatul lui Höfer publicat în ziua următoare de cuprinsul: „*Trupele transilvane au ocupat satul Koszterczyn cu asalt*” a fost faptă de arme strălucită a căpitanului nostru Baltezan.

Ofensiva istovitoare, care a reclamat cele mai superioare prestațiuni de jertfă și-a ajuns punctul culminant în ziua de 1 August 1915, ziua memorabilă în istoria regimentului Nr. 50 de infanterie, compus din Români la Ivangorod. În ziua premergătoare s'a dat ordinul: „*Regimentul de infanterie Nr. 50 are să spargă (rupă) frontul rusesc la Sloviky Nove și să spulbere pe dușman*”. În ziua istorică de 1 August i-a succedat regimentului să satisfacă pe deplin ordinului primit. În după amiaza zilei aflându-se regimentul ce lupta cu un dispreț de moarte legendar în fața unor întăriri dușmane foarte însemnate sosite pe neașteptate, s'a repezit căpitanul Baltezan din propria inițiativă asupra dușmanului pe care bătându-l, l-a pus pe fugă, pricinindu-i pierderi de peste 1000 morți și răniți și 250 prinși cucerind două tunuri grele și material mult de războiu. Restul Rușilor au fost împinși spre lacul apropiat, unde o mulțime din ei și-au aflat moartea. Faptul acesta de arme a constituit momentul final al zilei memorabile de 1 August 1915. Răsplata acestei fapte decizătoare energice a căpitanului Baltezan n'a întârziat, curând a fost decorat cu „*Ordinul coroanei de fer cu decorațiunea de războiu*”.

După retragerea și construirea întăriturilor executate în pripă în timpul scurt de două zile căpătă căpitanul Baltezan din nou ordinul, ca să înainteze cu batalionul și secțiunea de mitraliere spre fortăreața apropiată. Plecă sub scutul întunecului și în orele dimineții atacă energic pe dușmanul așezat pe țărnușul vestic al Vistulei, aruncându-l în înșas fortăreața în Ivangorod.

Văzând dușmanul înaintarea energică a căpitanului Baltezan în fruntea batalionului și considerând susținerea fortăreței fără scop, a început colosul nordic să arunce superba fortăreață în aer și până în orele de seara ale acelei zile din aceasta perlă a tehnicii fortificatoare rusești n'a mai rămas alta decât o grămadă de ruine. În amurgul zilei batalionul istovit și mulțumit pe deplin cu munca zilei a fost schimbat cu alte trupe și a putut astfel să se retragă la Kozyenicze, spre a se odihni. În numele Majestății Sale a Impăratului german Wilhelm al II-lea a fost decorat căpitanul Baltezan de către comandantul armatei general-colonelul Woyrsch cu „*Crucea de fier*” cl. II.

După o scurtă reculegere la Kozyenicze, trecând Vistula regimentul Nr. 50 de infanterie și-a continuat ofensiva, atacând zilnic și aruncând pe dușman tot mai mult îndărăt.

În desfășurarea ulterioară a luptei cu regimentul său vecinic viteaz s'a distins căpitanul Baltezan în 11 August 1915 la o luptă de noapte în asaltarea unui sat, în ziua următoare la Poplavy unde prin un energic și iscusit atac de împresurare au silit pe dușman să-și părăsească repede pozițiile foarte puternice. În 13 August apoi pătrunde cu batalionul său cel dintâi în pozițiile dușmane făcând o mulțime de prizonieri.

Și tot așa voinicește și bravuros progresează ofensiva asupra Bugului și dincolo de acest riu și de mocirlele dela Bialostow, dar încurând în urma greutăților de teren, a mocirlelor, a ploilor torențiale și oboselilor neîntrerupte se ivește o boală, care-l silește pe căpitanul Baltezan să se despartă — cu inimă grea, — de batalionul său și să-și caute vindecare în patrie.

Pentru-ce nu intervine Italia în Balcani?

Importante consfătuiri la Roma. — Chestia albaneză. — Italianii fortifică Valona. — Raporturile italo-grecești.

Arad, 25 Ianuarie.

Correspondentul din Roma al ziarului englez „Times” scrie ziarului său: Deoarece aliații noștri aduc învinuiri Italiei pentru înfrângerea Muntenegrului și pentru motivul că Italia refuză să trimească trupe în Balcani, — cred nimerit să dau o lămurire a situației.

Datoria principală a Italiei este ca pe frontul ei de luptă să poată răspunde perfect tuturor trebuințelor. Generalul Cadorna trebuie să fie pregătit în orice moment pentru o ofensivă puternică, dar el mai trebuie să fie seamă și de eventualitatea unei ofensive viguroase din partea Germanilor și Austro-Ungarilor. Să supozăm că în prezent Italia ar dispune de un plus de 300,000 oameni. Ar avea oare vre-un senz, din punctul de vedere al inereselor ei proprii și al aliaților noștri, ca ea să trimească această armată ori chiar numai jumătate din aceasta pe un alt teatru de războiu? Nu, aceste forțe trebuie să fie ținute în rezervă, petruca să avem posibilitatea de a păzi frontiera de 400 mile engleze lungime și să avem posibilitatea unei acțiuni energice, când va sosi momentul cel mare. Dar se mai cere și împlinirea golurilor. Ce privește materialul de războiu, în această privință Italia nu dispune de vre-un surplus.

Dealtfel nu este adevărat că luarea Lovcenului ar aduce o înrăutățire a situației Adriaticei pentru Italia și aliații săi (!)

Prin aceasta s'a adus numai un impediment mare și o gravă chestie, un impediment, ce trebuie înlăturat. Situația generală a Adriaticei a rămas tot așa de gravă cum era mai înainte; noi am pierdut un mijloc numai, care ar fi adus o ameliorare a situației noastre.

De altfel opinia publică italiană nu atribuie vre-o colosală importanță muntelui Lovcen (!), pe motiv că de pe înălțimea muntenegreană putea fi bombardată numai o parte a golfului.

Intreagă presa italiană atribuie mare importanță consiliului de miniștri italian care s'a ținut alaltăieri și la care au luat parte toți miniștri. Consiliul a ținut patru ore întregi. Înainte de consiliu au avut loc importante consfătuiri între regele, dnii Salandra și Sonnino. Consiliul s'a ocupat de situația internațională și de situația economică a Italiei. D. Sonnino, ministru de externe, a declarat, că Italia va apăra Valona până la cea din urmă picătură de sânge, căci Italia ține să-și apere interesele la Adriatică. Ce va fi de aci încolo, asta depinde de acțiunea dela Salonic.

După cum se vede, înțelegerea și în special Italia nu pune atâta preț pe apărarea Durazzului, ci ține mai mult la Valona.

Regele Victor Emanuel a avut lungi consfătuiri cu prim-ministrul Salandra, cu ministrul de externe Sonnino și cu ambasadorul rusesc Giers.

Ministrul italian Barzilai a declarat unui ziarist că acțiunea Italiei în Albania are un caracter internațional și că ea e întreprinsă în înțelegere cu celelalte puteri ale Quadruplei. Italia va continua politica ei tradițională în Albania în legătură cu problema Adriaticei. Italianii vor rămâne în Valona și vor apăra contra unui atac.

Ce se face România?

D. P. Carp la Viena. — Scopul acestei călătorii. — Chestia celor 50 mii vagoane de cereale românești. — Cai rusești pentru România. — Ambasadorul Germaniei s'a întors la București. — D. Take Ionescu va face o călătorie la Paris. — Înființarea unei comisii de import în România.

Arad, 25 Ianuarie.

Din Viena ni se anunță că fostul prim-ministru român, d. P. P. Carp a sosit în capitala Austriei. Vizita lui are și un caracter politic, căci bărbatul de stat român va avea întrevederi cu câteva personalități politice din monarhie.

Un redactor al lui „*Neue Freie Presse*” a avut un interview cu d. P. Carp care a demintat svonul că dsa ar avea vre-o misiune politică.

Între altele d. Carp a spus că „*intrarea României alături de Quadrupla-înțelegere niciodată n'a fost discutată în mod serios. Neutralitatea este o nenorocire pentru România; o parte din bărbății de stat români au temerea că România întinzându-și acțiunea alături de puterile centrale ea ar risca să întârzie, iar după războiu, dacă acesta ar fi de lungă durată, România nu ar ajunge într-o situație mai favorabilă.*”

Despre pace se va putea vorbi numai atunci când dușmanul este nimerit în inimă. O atare lovire de pumnal ar fi atacul împotriva Egiptului.

Problema viitorului este — a continuat d. Carp — să organizeze blocul aliaților, începând dela Stockholm până la Bagdad.

D. Carp termină cu dorința că acest drum să conducă prin România, iar nu numai prin Bulgaria.

La aceste declarații ziarul „*N. Fr. Pr.*” adaugă, că deși vizita dlui P. Carp nu are caracter oficial, bărbatul de stat român va avea întrevederi cu câteva personalități politice.

„*Neue Freie Presse*” ne aduce știrea că guvernul german a dispus ca cuponul de Ianuarie al rentei române la Berlin însumând 4 milioane, să fie plătit din cele 25 milioane cât însumează taxele în aur ale celor 50,000 vagoane de grâu cumpărate de Germania, deși nu s'a liberat încă de fapt nici un vagon de cereale din România.

Ni se scrie din Galați (România) că alaltăieri a plecat în Rusia, cu vaporul rus „*Amiral Cașimiroff*”, o comisiune de ofiteri de artilerie și veterinari, spre a recepționa mai mulți cai, necesari artileriei române.

Ieri seară, la orele 8.30 a sosit dela Reni un transport de 170 cai, imbarcați în trei șlepuri. Se așteaptă și astăzi sosirea mai multor șlepuri cu cai pentru armata română.

Ministrul Germaniei, la București, d. von dem Busche s'a întors în capitala României, din concediul ce l'a petrecut la Berlin. „*Berliner Tageblatt*” anunță că d. vom dem Busche care a fost până acum numai în misiune extraordinară la București, a primit definitiv postul de ministru al Germaniei la București.

Ni se anunță din București: În cercurile politice din București se colportează svonul, că după închiderea sesiunii parlamentului român fostul ministru român d. Take Ionescu va face o călătorie la Paris și Londra.

Ni se scrie din București: Acasă la d. Vințilă Brătianu a avut loc Sâmbătă dimineața o conferință a dsale cu o delegație de fruntași ai comerțului și industriei, cu privire la înființarea unei comisii de import. Vor fi luate la ministerul de industrie ultimele dispozițiuni pentru crearea acestei comisii. D. Al. G. Radovici, ministrul industriei, a pregătit un proiect pentru funcționarea acestei organizațiuni, care în afară de persoane oficiale va fi formată și din reprezentanții diferitelor ramuri de comerț și industrie.

Comisiunea de import, având relațiuni directe cu cea de export va avea să statuteze mai ales un regim lesnicios și convenabil țării în chestiunea compensațiunilor.

Pentru orfelinatul românesc din Sibiu.

Arad, 25 Ianuarie.

Ideea înființării unui mare orfelinat românesc în Sibiu a fost primită de obștea românească cu cea mai caldă însușire. Totuși nici la acest prilej n'am fost cruțați de manifestarea păcatului românesc din strămoși, care la noi și pe alte meleaguri locuite de Români de atâteaori a zădărnicit cele mai curate gânduri, cele mai nobile inițiative, n'am fost cruțați de păcatul cărtirii, de acel al îngustimii de suflet, care caută nod în papură și își varsă veninul răutății în formele unei „cuminenii” respingătoare. Am văzut ivindu-se numai decât „ocoșala”, că nu numai la Sibiu, ci în toate comitatele românești ar trebui să se facă orfelinate și că prin urmare colecta pentru orfelinatul din Sibiu ar trebui să se mărginească numai în comitatul Sibiu. Am auzit iarăși chiar spurcatele temeri confesionale, că uniții cum vor putea să contribuie la un orfelinat, care va sta sub grija și conducerea unui conzistor ortodox? De dragul mărețului scop, care ne preocupă, vom răspunde la toate prostiile astea în articole întemeiate. De data asta vom demonstra aci cum gândesc sufletele cu adevărat creștinești, a căror iubire pentru neamul românesc nu este mască, ci veritabil sentiment.

Părintele Emilian Patachi, preot român greco-catolic (Așa iscălește el însuși. — Not. Red.) din Stolana (Észény com. Solnoc-Dobâca) ni-a trimis 20 cor. pentru orfelinatul român din Sibiu, care va fi sub îngrijirea conzistorului ortodox de acolo. Și deodată cu această sumă părintele Emilian Patachi ni-a trimis și o scrisoare mai lungă care scrisoare o iscălește și doamna Cornelia Pop. Reproducem din scrisoarea aceasta următoarele rânduri:

„Nu credem să existe vre-un Român ori Româncă pe întinderea pământului, care să întâmpine cu răceală ori desinteres o străduință ca aceasta, care ar trebui să îmbrace numai decât hlamida unui ideal național. Trebuie să îmbrățișeze chestia chiar bisericile noastre, depozitare idealului și a dragostei altruiste a Divinului Samaritan... Din parte-ne subscriși îndrăznim să pășim pe drumul indicat în următorul chip: În vara anului 1915 a decedat în urma rănilor primite pe câmpul de luptă colonelul Anchiđim Șoldea, unchiu dulce subscriser. În testamentul lăsat de iubitul nostru unchiu ne-a făcut și nouă parte de o acție la „Ajutorul” din Șelca-Mare. Cunoscând noblețea decedatului nostru unchiu, cunoscând inima lui neprihănită în dragostea de neam, socotim că n'am putea cultiva mai potrivit dragostea și pietatea noastră față de iubitul nostru unchiu decedat, decât amăsurat vorbelor stinte, ale tale dintru ale tale, luând din avutul său și dând pentru ocrotirea și alinarea sortii orfanilor nenorociți ai camarazilor săi de arme căzuți pe acelaș câmp de luptă pentru ei și pentru noi toți. Prin aceasta va fi idealizată jertfa sângelui său nobil vărsat pe câmpul Tuchowului galician. Întăriți în credința că și neconsolata soție mătușa Elena n. Câmpian va vedea în gestul nostru intensificarea dragostei și pietății noastre față de iubitul unchiu dispărut: — oferim acția de 100 cor. dela „Ajutorul” din Șelca-Mare, scrisă și acum pe numele Anchiđim Șoldea pentru orfelinatul românesc”.

Ce vorbe frumoase și ce faptă vrednică! Iată că și morții din mormânturi sar în ajutorul orfelinatului nostru. Ei inspiră gândul celor curați și cu adevărat de neam iubitori. Așa scriu și așa făptuiesc două suflete unite confesionalcește cu Roma, dar în dragostea lor de neam unite mai presus de toate cu credința românească. Și eroii de seama colonelului Anchiđim Șoldea binecuvântă din ceruri această credință și faptele izvorite dintr'ansa.

În postscriptul scrisorii sale preotul român greco-catolic ne scrie: „Tot în favorul orfelinatului nostru am inițiat colectă publică între credincioși, a cărei sumă la timpul său o vom trimite destinației”. — Dumnezeu să-ți ajute, părinte!

La Sibiu au mai contribuit pentru orfelinat următorii:

Vasile Almășan	cor. 500.—
Ioan Vătășan	100.—
Octavian Beu	50.—

În numărul viitor vom continua publicarea dăruirilor intrate la „Românul”.

Monastirul atacat de aeroplanele aliaților.

Neisiguranța la Salonic. — Neînțelegeri între trupele franceze și engleze. — Declarațiile regelui Constantin. — Izolarea Greciei. — 45 aeroplanе bombardează Salonicul. — Flota anglo-franceză caută baza de operațiune a submarinelor dușmane.

Arad, 25 Ianuarie.

Le Temps scrie: E încă tot nesigur, când va ataca dușmanul Salonicul. După o versiune nu avem să ne temem de o ofensivă în curând, dar alte știri spun că ea poate începe în fiecare clipă. Azi puterile centrale dispun de peste 300 mii soldați și la aceștia trebuie să mai adăgem și armata lui Kōvess, după ce Muntenegru va fi depus armele. Noi suntem azi invincibili în Salonic, poate și Italienii în Valona, dar dacă vom aștepta până când dușmanul își va fi împreunat toate forțele din Balcan, își va deschide drumurile, va restabili căile ferate, pe cari își va aduce muniție și material de războiu împotriva noastră, situația noastră ve deveni critică. Dela Xanti, unde se găsește o armată de 60 mii soldați dușmani, Salonicul se găsește numai la o distanță de 200 klm. iar delo Muntenegru până la Salonic numai la 300 klm. Ar fi mai înțelept dacă aliații și-ar împreuna în Salonic forțele și ar ataca imediat frontul *Monastir-Doiran*, unde se găsește o armată dușmană cam de 250 mii oameni. Când armata lui Kōvess se va împreuna cu trupele turco-bulgare delo Xanti și trupele austro-ungare și germane, ne temem că va fi târziu.

Din Sofia sosește știri că la Salonic neînțelegerile între Englezi și Francezi iau proporții tot mai grave. Ofiterii francezi din Salonic o spun pe față că nu pot coopera cu Englezii laolaltă. Anglia în timpul din urmă n'a trimis trupe la Salonic, ceea ce i-a amărit foarte mult pe Francezi. Se vestește că trupele anglo-franceze se vor retrage de pe frontul sudic.

Regele Constantin a făcut declarații de mare importanță corespondentului din Atena al lui *Dailly Mail*, despre violarea neutralității grecești.

Corespondentul l'a întrebat pe rege:

Suntem constrânși să-i atacăm pe dușmani acolo, unde putem să-i prindem. Fiind dată în fața Salonicului situația cunoscută nu e justificată oare în anumită măsură procedura antantei față de Grecia?

Regele Constantin a răspuns:

Da și nu. Nu găseșc nici cel mai mic motiv, care să fi făcut necesară ocuparea Corfului și Castelorizzo. Pentru reorganizarea armatei sârbești desigur s'ar fi găsit și alte locuri potrivite și n'ar fi fost de lipsă batjocorirea neutralității, care au garantat-o tot așa Englezii, ca și în cazul Belgiei. Sunt aplicat să le dau ajutor Sârbilor, cât e posibil, dacă ni se vor adresa în forma convenită.

În ce privește Salonicul: sunt soldat și înțeleg, că prezența consulilor dușmani nu e de dorit și între anumite margini recunosc și necesitatea dărâării podului dela Demir-Hissar. Protestez însă și în acest caz, ca și în celelalte cazuri, împotriva modului de a trece peste noi, ca și când nici nu am exista pe lume. Se pare, că toate au fost încercate, ca să faceți lucrurile pe cât e posibil mai neplăcut.

Dacă d'voastră ați fi spus guvernului meu că consulii din Salonic trebuie să se depărteze, am fi comunicat consulilor, că nu mai putem garanta pentru siguranța lor și în 24 ore ei ar fi dispărut din oraș. Ați luat cea mai mare parte a arhivelor, dar nu cred că veți afla în ele destul material scris, care să vă justifice această procedură curioasă.

Regele a vorbit în urmă despre dărâmarea podului dela Demir-Hissar, care costase 1 și jumătate milion de drachme. Podul era păzit și subminat așa că la apropierea dușmanului ar fi fost aruncat în aer. Regele nu poate afla care a putut fi necesitatea militară pentru dărâmarea podului fără a amenința vre-un pericol.

Mai mult n'am putut face — a continuat regele — pentru ca să ne arătăm lămurit bunăvoința, decât facem, ceea ce ne este în putere. Din cauza aceasta găseșc de foarte nedrept tratamentul vostru față de noi. Mi-am dat cuvântul de rege, că

nu vom lucra ostil aliaților și nu văd ce noi garanții sunt necesare, dar nici guvernul și nici armata nu poate face nimic fără a avea ordin dela mine.

Kölnische Zeitung scrie: Grecia dispunea până acum de următoarele linii telegrafice: cablul care leagă Otranto cu insula Zante, iar altul leagă Otranto cu Corfu, ambele ale societății engleze Eastern Telegraph Company. Al treilea cablu duce dela insula Zante la Malta, al cincilea din Phaleron la Syra și Chios prin Smirna și Constantinopol, al șaselea din Salonic la Constantinopol prin Tenedos. Afară de aceste dispunea pe uscat de 2 linii telegrafice cari se ramifică în Salonic spre nord și apus. Grecia ocupând stațiunile telegrafice din Salonic, Corfu și Phaleron, Grecia nu mai are la dispoziție acum nici o linie telegrafică, ca să poată comunica cu puterile centrale.

Agentia Havas anunță: O flotă aeriană compusă din 45 unități a bombardat ieri dimineață Monastirul, pricinuid pagube considerabile în gară, cazărni, calea ferată și depozitele de munițiuni.

Ziarul *Iyonez Nouvelliste* anunță din Atena: Flota anglo-franceză vizitează țărnișii grecești fără să aibă permisiunea guvernului grecesc. Flota aliaților caută să afle bazele de operație a submarinelor dușmane.

Războiul european.

Schimbul de telegrame dintre țarul Ferdinand și regele nostru.

Viena. — Țarul Ferdinand a mulțumit telegrafic regelui nostru pentru numirea de general austro-ungar. Relevează în telegramă că este pătruns de recunoștință și devotament față de împăratul nostru. Cu credință și supunere mulțumește domnitorului său de odinioară și aliatului de astăzi cea mai mare distincție militară.

Regele nostru în răspunsul său declară că se simte emoționat de cuvintele regelui bulgar, mulțumindu-i pentru dragostea și devotamentul păstrat pentru armata sa. Armata austro-ungară este mândră să-l poată numi general prin care, alipirea reciprocă devine și mai caldă.

Atentatul împotriva trenului balcanic.

Köln. — Atentatul săvârșit împotriva trenului balcanic în apropierea Nișului, se atribuie populației sârbe. Împotriva a două sate se vor pune în aplicare cele mai riguroase cercetări.

Radoslavov despre importul alimentelor române și despre situația politică.

Budapesta. — Corespondentul lui „Pester Lloyd” anunță din Sofia: Radoslavov a declarat într'un ziar local că atât el, cât și toți participanții sârbilor dela Niș, au rămas pe deplin mulțumiți. A mai declarat următoarele:

Este nebazată știrea că împătrita înțelegere forțază Grecia să atace statele centrale. Împătrita înțelegere nu poate impune Greciei să abstea dela neutralitatea ei de până acuma mai cu seamă pentru că armata este credincioasă regelui. Relația noastră cu România este în permanență bună, celace dovedește faptul, că România a permis exportul alimentelor pentru monarhie și Germania. Făcând abstracție de dușmanii Bulgariei, cu situația ei de astăzi toți sunt foarte satisfăcuți. Armata, prin distinsele-i operațiuni au realizat toate nădejdiile, ba au ajuns rezultate la cari nu îndrăsniau să se gândească. Sper că și de aci înainte evenimentele au să decurgă favorabil.

Întâlnirea domnitorilor la Niș.

Köln. — Corespondentul din Sofia a lui „Kölnische Zeitung” anunță:

Prim ministrul Radoslavov a declarat că atât el și ceilalți miniștri, cât și șefii partidelor, din vizita împăratului german și vorbirile ro-

stite văd alianța strânsă și statornică a Bulgariei cu Europa centrală. Aceasta vizită n'a fost numai un act de politețe ci un pas bine chibzuit și tocmai din acest motiv urmările au să-i fie de mare importanță.

Briand la Roma.

Roma. — Ziarele amintesc despre o vizită oficială apoiată a prim ministrului francez Briand la Roma. Italienii găsesc foarte logică aceasta vizită în urma celei dela Londra. Cercuirile oficiale din Paris și Roma nu găsesc ne-
verosimilă aceasta vizită, dar nici un o afirmă. Fostii miniștri francezi Pichon și Barthou vor merge la Milano pentru ca să țină discursuri politice la inaugurarea spitalului comisiei franco-italiene.

Cuceriri germane în Africa orientală.

Köln. — „Kölnische Volkszeitung” comunică o lungă știre din Kilossa, în care se spune că de avantajioasă este situația armatei germane în Africa orientală, germană. S'au instăpănit pe un mare teritoriu dușman între care și ținutul englez Kilindjaro. Tot trupe germane sunt între drumul de fier englez Seki, Magad și la sud de Sosians. La hotarul sudvestic o lungă fâșie de pământ încă este în posesiunea Germanilor. Situația militară generală din această colonie germană este admirabilă. Pierderile Englezilor au fost de zece-douăspreze ori mai mari decât ale Germanilor. Succesele Germanilor față de dușmanul în număr preponderant pot să-l mulțumească sprijinului dat de populația indigenă.

N'a reușit eliberarea armatei engleze înconjurată la Kut-el-Amara.

Rotterdam. — Din Londra se telegrafiază: Ministerul indian are să scoată în publicitate comunicatul telegrafic al comandantului trupelor engleze din Mesopotamia datată la 22 Ianuarie. Din acest comunicat reiese că toate încercările Englezilor de a elibera trupele lor înconjurate la Kut-el-Amara au fost zadarnice și toate atacurile li s'au terminat cu retrageri sângeroase. Comunicatul spune următoarele:

Generalul Aylmer a atacat eri pozițiile turcești de lângă Essla. Luptele de acolo se continuă cu rezultate foarte variate. Timpul neprielnic și ploile cîntinue împiedecă foarte mult operațiunile de război. Din cauza esun-dărilor, atacurile nu s'au putut continua, astfel generalul Aylmer s'a stabilit într'o nouă poziție la 1300 metri depărtare de tranșeele turcești. Timpul continuă să fie defavorabil. De ambele părți, pierderile sunt enorm de mari.

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 24 Ianuarie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus: Nici un eveniment.

Pe frontul italian: Am respins o încercare dușmană de înaintare pe sectoarele dela Lafraun și atacurile repetite ale unei coloane italiene pe coasta dela Rombon.

Pe frontul sudestic: Ieri seara am ocupat Scutari. Câteva mii de Sârbi cari țineau orașul, s'au retras din calea luptei spre sud dela oraș. Trupele noastre au mai intrat ieri în Niesit, Danilovgrad și Podgorița. Depunerea armelor decurge în toată țara fără cel mai mic incident. În unele puncte, coloanele munteneștine, fără să aștepte armata noastră, și-au depus armele. Mare parte din ei preferă captivitatea decât să se întorcă la ei acasă. În toate părțile trupele noastre sunt primite de către populație cu prietenie ba chiar și cu însuflețire. Tulburări de felul cum au fost cele din Podgorița, au încetat îndată ce a apărut cel dintâi detașament austro-ungar.

Berlin, 24 Ianuarie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: De ambele părți s'a dezvoltat vie acțiune artileristică și de aviație. O diviziune dușmană de aeroplane a aruncat bombe asupra orașului Metz, dintre cari una a căzut în palatul episcopesc,

alta în curtea unui spital. Două persoane au murit, 8 au fost grav răniți. Unul dintre aparate a fost nimerit de gloanțele noastre în lupta aeriană ce s'a dezvoltat, echipa a ajuns în mâinile noastre. Aviatorii noștri au aruncat bombe deasupra stațiunii drumului de fier și stabilimentelor militare din dosul frontului dușman. În cursul luptelor aeriene noi am rămas învingători.

Pe frontul oriental: Spre nord de Dünaburg artileria noastră a aprins un tren ruseșc.

Pe frontul din Balcani: O diviziune dușmană de aeroplane pornită de pe teritoriu grec a bombardat Bitolia (la Monastir). Mai multe persoane au murit altele sunt grav rănite.

Bombardarea Doverului: Agenția Wolff anunță din Berlin: În noaptea de 22 spre 23 Ianuarie un aeroplan al nostru a aruncat bombe în gara din Dover, deasupra casarmelor și a stabilimentelor de docuri. În după amiaza de 23 Ianuarie două hidroplane de ale noastre au bombardat garajele aeroplanelor din Hougham spre vest dela Dover. În urma constatărilor noastre, incendiul ce s'a produs a fost foarte mare.

Turneul miniștrilor italieni în interesul războiului.

Vorbirea ministrului Salandra. — Declarațiile ministrului Barzilai.

Arad, 25 Ianuarie.

Din Lugano se scriu următoarele: Ministrul Salandra și Martini au fost primiți în Florența cu vii aclamări și simpatia populației. D. Salandra a ținut vorbire în care a spus următoarele:

— Am venit pentru ca să susțin și atrag atențiunea generală asupra înaintării drumului început și continuarea operelor începute. Noi, miniștrii, niciodată n'am spus că războiul are să fie scurt și ușor și niciodată nu ne-am sustras de sub grozava responsabilitate. Ar fi foarte trist și regretabil, dacă oamenii guvernului s'ar retrage în aceste ore de mare responsabilitate, numai pentru că trebuie să poarte sarcina acestei responsabilități. Ne dăm cu toții seama că am intrat într'o întreprindere cât se poate de grea și îndelungată, în care armata și flota trebuie să-și la partea de vitejele sprijinite fiind de sentimentul de abnegație, rezistență și bună dispoziție a națiunii întregi. Nimeni nu poate prezice până când are să țină, trebuie să țină însă până la învingerea finală. Sunt grele gândurile și grijele noastre, ne este însă mare mângâiere ținuta nobilă a țării noastre. Ne vom reînnoi stăruirile bazate pe credința și sentimentele noastre.

Ministrul Martini a ținut și el o vorbire foarte înălțătoare, fără să fi spus însă lucruri categorice. A accentuat rezistența până la învingere, și cu toate dificultățile impuse de război nimeni nu se îndolește de glorie văzând ținuta eroică a armatei și a flotei. În sfârșit a făcut propagandă pentru subscripții la împrumutul de război.

Vorbind în Bologna la asociațiunea „Pro Patria”, ministrul Barzilai, după ce a exprimat certitudinea și marele succes al împrumutului național, a vorbit de evenimentele balcanice, spunând:

— Căderea Serbiei și Muntenegrului erau din nenorocire aproape inevitabile. După căderea Belgiei, aceasta a sporit imperioasa datorie a împătritei înțelegeri și victoria trebuie să însemne îndeplinirea tuturor datorțiilor înțelegerii atât ideale cât și morale, datorii cari cu apărarea intereselor primordiale politice și economice au justificat războiul actual.

Tristul epilog de astăzi a fost fatal din momentul când s'a depreciat amenințarea austro-germană în Orient și când, precum a recunoscut-o un ministru al unui stat aliat, un program balcanic comun și prevăzător nu a existat. Un alt ministru a recunoscut de altă parte că Italia, în lipsa de pătrundere a evenimentelor ce ne pregăteau, n'a fost evident cea mai responsabilă. Era o mare iluzie de a presupune că după înfrângerea Serbiei s'ar fi putut prin ajutoare târzii și neproporționate, să se conjoare destinul Muntenegrului și era o foarte mare iluzie să se creadă că s'ar fi putut salva Lovcenul fără a salva total regatul vecin. Ajutoarele în ultimul moment n'au lipsit, dar nimeni nu putea crede în eficacitatea lor.

Dacă violarea trecătoare a unei țări eroice constituie evident o pasivitate dureroasă în bilanțul comun, excesiva evaluare a importanței muntelui Lowcen care se face datorită curentelor străine sau grație unei aprecieri eronate, nu poate rezista în fața realității. Acum zece ani, într'o vreme când nu puteam fi suspectat în spusele mele, afirmam că necesitatea de a uita

stăpânirea Adriaticei depinde de posesiunea Triestului — Istriei, coastei Dalmației și insulelor ei, ceea ce ne-a făcut să identificăm această stăpânire cu soarta Valonei și a Lovcenului, impresiunile de astăzi sunt consecința exagerărilor de atunci. Cattaro a fost și rămâne un port natural de primul ordin, capabil de a apăra puternic flota austriacă cu toate amenințările posibile dinspre Lovcen. De pe vârful aceluși munte se văd acoperișurile cazărilor din Cattaro. Totuși în aceste 10 luni de război artileria de pe acel munte n'a putut atinge orașul Cattaro, pentru că nu s'au putut duce pe acel munte decât tunuri de calibru mijlociu, dat fiind lipsa de drumuri. Pentru a fi putut salva Muntenegrul ar fi fost nevoie de 200 sau 300.000 de oameni și o sforțare de șase-ori mai mare celei cerute pentru îndrumarea aceluși forțe în continuitate cu teritoriul național. Lovcenul, armat sau desarmat, ar fi căzut totuși cu restul teritoriului în mâinile dușmanului.

Succesul fatal al armatelor aliate va distruge însă rezultatele acestei lovituri de îndrăzneală precum și loviturile mult mai remarcabile săvârșite de dușman în nevoia imperioasă ce o resimte de a încheia pacea cât mai neîntârziat.

Pentruca superioritatea incontestabilă în oameni, resurse economice și financiare, ca arme și vase ale statelor înțelegerii să nu fie paralizată și frustrată, trebuie o inimă, constantă și indestructibilă concordie în acțiune. Evenimentele de astăzi sunt consecința indelicabilă a erorilor de metodă dintr'o perioadă care din fericire a trecut. Sunt prea numeroase indiciile astăzi dovedind că concepțiunea unui simplu front, unui singur război, unei soarte comune face progrese grație unei experiențe dureroase. Inamicul comun nu va mai putea de acum scompta insuficiența coordonării energiilor materiale și morale superioare alor sale și atunci, când se va vedea părăsit la propriile sale resurse, prăbușirea sa va fi fatală. (Stefani).

Insemnări pe răboi.

Cum ne cunoșc străinii...

Publicăm rândurile următoare, cari vorbesc de unele maniere de tratament ale străinilor îndulcite față de soldații noștri. Crestăm pe răboi...

Regimentul nostru de infanterie Nr. 50 a primit porunca să asalteze fortificațiile din fața puternicei cetăți Ivangorod; i s'a impus o astfel de datorie grea, fiindcă au avut comandantii încredere deplină în această trupă.

O faptă mare cere și jertfe mari: cădeau mulți viteji în ploaia de gloanțe, dar cei rămași treceau neșovăitori înainte, ca să-și împlinescă datoria.

În rândurile prime fiind și eu, m'a rănit un glonț inamic după ocuparea cercului prim.

Cu speranțe noi, m'am dus la ambulanță, aci ne-au întâmpinat doi preoți militari, cercau a-l mângâia pe fiecare, așa îl vedeam pe preot la înălțimea chemării lui: mângâindu-te cu cuvinte blânde îți alina par'că durerea ranelor proaspete.

Petrecând noaptea la ambulanță, dimineața ne trezirăm la zgomotul automobilelor ce veniră să ne transporteze în spitalul de câmp.

Era o dimineață frumoasă: cu un aer curat și cu un soare cald; nici bubuituri de arme nu se auzeau, deși capul ne fierbea de tonurile sinistre ale zilei de ieri.

Eram în automobile; deja gata de plecare, când a sosit divizionerul-general. Cu aerul mândru al unui comandant care se poate fâli cu succesul trupelor sale, trecea dela automobil la automobil, îl întreba pe fiecare româneste: „doare?” le întindea mâna și se depărta spunând „treiască!”

Când a ajuns la automobilul în care eram 6 ofițeri ne-a comunicat succesele luptei raportate de regimentul nostru; ne-a întrebat detalii dela asalt. Luă cuvântul un locotenent neamț, originar din Viena: „Excelență României aceștia s'au purtat admirabil!”

Plecarăm cu automobilele la primul spital, aci încă în ziua aceea ne-a cercetat generalul Köves de Kövesháza comandantul corpului nostru.

Trecea dela pat la pat și îl îmbărbăta cu cuvintele: „Bine purtat la voi!”

În ziua următoare a cercetat spitalul, mai bine zis răniții, principele Ștefan, „bătrânul” venerabil pe fiecare îl întreba de ce naționalitate este, cerca apoi pe fiecare să-l mângâie în limba lui. Ne-a impus la toți confidența și căldura cu care ne-a tratat.

A treia zi de spital ne-a adus știrea cea mai înălțătoare pentru noi: Un preot militar ne-a adus

municatul oficios alui Höfer. Un camarad luă via în mână și cetai cu glas înalt:

„Trupe ardelenne, majoritate Români, au ocupat 8 cercuri de apărare din fața cetății Ivangorod; partea leului îi revine regimentului de infanterie Nr. 50, care singur a ocupat 4 cercuri, a capturat 2400 Ruși, 29 tunuri și mai multe mitraliere”.

Ofițerii cu cari eram într'un apartament au rugat un „trăiască!”, apoi începură a vorbi despre Români; fiecare avea cuvânt de laudă pe seama noastră. Pentru mine au fost aceste clipe de nescriș, dar conștiu, căci eram convins, despre ceea, că sunt laude meritate.

Chiar și surorile de caritate s'au fost învățat să ne cunoască limba: când ne serveau mâncarea, ne întrebau grațios: „place?”. În momentul acela purai pe o clipă între ai tăi îți vedeai mama, ce desmierda odinioară cu acest cuvânt.

După cinci zile am fost transportați într'un spital de carantină în orașul Ceaslau din Boemia.

O ordine exemplară ne-a primit în acest spital. Am întâmpinat un ce curios, dar în urmă am văzut că e un ce natural: în coridoare erau acătate tablele cu inscripția: fumatul este oprit; erau scris în patru limbi: boemă, germană, ungurească și română! Mă gândeam la Il. Sa d. Jarnik, doar că va fi fost mâna lui și acolo, dar am înțeles, că spitalul acela era cercetat și de soldați de ai noștri.

În spitalul acesta am convenit cu un ofițer dela regiment mixt; îmi spune cu convingere deplină:

„Frate, de zece ori merg în luptă cu un soldat român decât cu un ori care altul, pentru că la Români dacă îi poruncești ceva și-o împlinesc”. — Era un ofițer ungar.

În sfârșit plecarăm spre Ungaria, la prima stație în Pojon ne-au împărțit din nou la spitale. Eu am fost împărțit în spitalul de garnizoană No. 2; când am spus medicilor că vin dela Ivangorod și că sunt Român, m'au tratat cu oarecare desmierdare.

În ziua împărțitului a cercetat spitalul prințesa Elisabeta, cu suita ei; împărțea cadouri, când a ajuns la patul meu medicul i-a spus, că am fost rănit la Ivangorod și că sunt Român, întinzându-mi tabacheră cu un zimbet grațios îmi zise: „Nu ti românești!” *Mie asta mi-a lăcut mai mult decât m'ar fi felicitat în altă limbă 10 minute.*

Când apoi am fost să mă cer într'un spital unde să fiu în mijlocul cunoscuților mei, fără multă îngărire șeful-medic a zis comandantul dela spital: „Trebuie să i-o face la „diese brave Rumer”.

Războiul și purtarea noastră deamă ne-a făcut cunoscuți înaintea străinilor.

Alba-Iulia.

Bazil Radu.

INFORMAȚIUNI

Arad, 25 Ianuarie 1916.

Cursurile superioare feminine. Cetim într'un ziar din București: Amintim celor interesați că aceste cursuri se vor deschide în ziua de 11 Ianuarie 1916 și vor ține până la 2 Aprilie. Ele vor avea loc în sala de conferințe a Casei Școalelor în fiecare zi dela orele 3 p. m. până la 4 jum. p. m.

Înscrierile se primesc la Casa Școalelor până în ajunul deschiderii cursurilor.

Taxa de frecvență a fost fixată la 60 lei pentru toată durata cursurilor adică dela 11 Ianuarie la 2 Aprilie.

Orice alte informații se pot cere direct dela Casa Școalelor secția cursurilor superioare feminine.

Deocamdată se vor înființa șase cursuri superioare câte unul pentru fiecare zi a săptămânii și anume:

Luni: — Muzica predată de d. Nona Otescu.

Marti: Geografia și etnografia predate de d. profesor S. Mehedintzi.

Miercuri: Filosofia care va fi predată de d. Rădulescu-Motru care va alterna cu d. Mircea Djuvara. Anul acesta d. Rădulescu-Motru va preda psihologia aplicată iar d. Djuvara istoria filosofică.

Joi: Literatura predată de d. Ovid Densușeanu.

Vineri: Istoria artelor și Artele în România predate de dnii Tzigara-Samurcoas și Tafrali.

Sâmbătă. Considerații filosofice asupra

istoriei generale care vor fi predate de d. N. Iorga.

Persoanele cari compun comitetul de organizare al „Cursurilor Superioare” și anume d-nele: Sarmiza Alimănișteanu, Paulina Aslan, Sabina Cantacuzino, Ecaterina E. Ghica, Ana Haret, Maria N. Filipescu, Irina Procopiu, Nădejde Știrbey, Maria Mavrocordat, constituie o chezașie puternică de seriozitate și bune rezultate pe cari le va da noua instituțiune culturală.

Dăruiri. D. văd. Terenția Jercan din Siclău a dăruit 10 cor. pentru orfelinatul din Sibiu ca răscumpărare a cununei pe mormântul fetei ei Aurelia Ispravnic n. Pantos.

D. Simion Anca, din M.-Karna a trimis 20 cor. pentru orfelinatul din Sibiu într'u amintirea iubitelui lui tată, fost preot gr.-cat. în Subpadure.

D. Teodor Ciuhandu preot-capelan în Roșia a trimis 10 cor. pentru orfelinatul din Sibiu ca cunună neperitoare pe sicriul scumpului lor fiu Petru, mort în 18/31 Decembrie 1915.

Valeriu Magdu preot și soția Ana, Iuliu Magdu inv. și soția Valeria, Ecica, Liviu Magdu, funcționar la Timișiana și soția Victoria, Vioara Magdu măr. Oană în Tințari au dăruit 50 cor. pentru orfelinatul din Sibiu și 5 cor. pentru fondul ziaristilor în loc de anunțuri funebreale la moartea tatălui lor Nicolae Magdu, paroh în Ecica și a mamei lor Elena.

D. Demetriu Moldovan, Govosdia a trimis 2 cor. pentru fondul ziaristilor români.

D. Iefta Băju, Caransebeș a trimis 8 cor. pentru soldații români orbi și 4 cor. pentru fondul ziaristilor români ca răscumpărare a felicitărilor de ziua onomastică.

Mari mulțumiri!

Drumul de fier — Bagdad. Ziarele germane anunță că lucrările de construcțiune a căii ferate Bagdad au fost provizor întrerupte. Distanța este de 600 kilometri dela Baz-el-Ain la Samara, pe care au încetat lucrările din cauza dificultăților numeroase de a procura materialul necesar în timp de război într'un termen mai scurt.

Baronul Burian în audiență. Se anunță din Viena: Ministrul de externe baronul Burian a fost primit ieri în audiență particulară de Maj. Sa monarhul în palatul din Schönbrunn.

Moartea voivodului Putnik? Se anunță din Sofia: Dela frontiera albaneză sosește știrea că voivodul Putnik, șeful statului major al armatei sârbe, a murit într'un sat din Albania, unde se retrăsese după înfrângerea armatei sârbe a Prizrend.

Voivodul Putnik suferea de astmă. El nu putea să umble. După retragerea armatei în munții Albaniei, nemaiputând suferi oboselile drumului prin munți, el a fost lăsat într'un sat unde peste câteva zile a murit.

Liberalismul britanic. În concepția de stat a lumii politice engleze se săvârșește de câțeva vreme o transformare care nu va întârzia de a trece drept unul din cele mai importante evenimente politice ale vremii noastre.

Tradiția liberalismului britanic sovăște către un intervenționism de stat, pe care ultimele încercări ale războiului îl accentuează mereu mai mult.

Libertatea aproape absolută de care se bucura cetățeanul englez față de autoritatea statului suferă știrbiri. De asemeni absolutul respect pentru jocul liber al raporturilor economice, preconizat în faimoasa formulă a școlii manchesteriene, face loc unui amestec al statului în relațiile economice, sensibil în legislația muncii din ultimele decenii, în legislația asupra proprietății și, în anul din urmă, în regulamentul unor prețuri pentru consumul intern.

Libertatea individuală, care formează baza raporturilor dintre cetățean și societate, era dusă atât de departe încât până și disciplina militară era considerată în Anglia drept rezultatul unui liber acord între stat și particular.

În fiecare an parlamentul vota — deși numai ca o formalitate — acea lege, numită Mutiny Act, care stabilea raporturile obligatoare dintre ofițeri și soldați.

Iar soldații angajați în armată se obligau,

printr'un contract încheiat ca între orice patron și orice muncitor, să se supună disciplinei militare. Astfel încât armata engleză era o simplă asociație de cetățeni care în mod cu totul liber se pun în serviciul statului, obligând la rândul lor și pe stat față de ei.

Introducerea parțială a serviciului militar obligator a schimbat cu desăvârșire această concepție.

De vreme ce el a fost adoptat de reprezentanții națiunii în Parlament, intră în făgașul legal al vieții constituționale și nu e un act de autoritate guvernamentală inadmisibil în politica engleză.

Însă el nu e mai puțin o mare derogare dela tradiția liberalismului britanic.

În Anglia războiul a influențat asupra vieții politice în sensul unei intensificări a intervenționismului. (v.)

Ultima oră.

† Augustin Hamsea.

La încheierea ziarului primim trista veste despre încetarea din viață a arhimandritului Augustin Hamsea, egumenul mănăstirii Hoș-Bodrog (comit. Arad) întâmplată azi, Marți, la ora 3 și jumătate în mănăstirea Hoș-Bodrog.

Ultimele momente de viață înaltul bolnav le-a petrecut în societatea P. S. Sale a dlui episcop diecezan Ioan I. Pap așa, că P. S. Sa a fost față la trecerea din viață a arhimandritului A. Hamsea.

Arhimandritul Hamsea moare în vârstă de 67 ani.

Azi a avut loc la reședința episcopescă consfătuire relativ la dispozițiile ce vor fi luate pentru înmormântarea defunctului arhimandrit.

Înmormântarea se va face Joi, în 27 Ianuarie n., la orele 10 a. m.

Publicul din Arad și din provincie, doritor să dea ultimul tribut defunctului arhimandrit, va putea călători cu un tren special care pleacă din Arad la orele 8 și jumătate dimineața.

Prohodul va fi pontificat de însuș P. S. Sa d. episcop diecezan Ioan I. Papp.

Vom reveni.

DEDEAGAGI PREFĂCUT ÎN RUINE.

Lugano. — Secolo primește din Salonic știrea că flota ententei a bombardat timp de 5 ore Dedeagaciul, prefăcând întreg orașul în ruine.

VOTAREA BILULUI OBLIGATIVITĂȚII MILITARE.

Rotterdam. — Se anunță din Londra: Camera deputaților a votat definitiv și după a treia citire proiectul despre introducerea serviciului militar obligator cu 383 voturi pro și 36 contra.

SE PREPARĂ MARE ACȚIUNE PE FRONTUL OCCIDENTAL.

Rotterdam. — Pe frontul occidental a fost deschisă o intensă canoadă, ca nici când până acum. Se crede că aceasta e numai introducerea unei acțiuni mai mari.

REGELE NICHITA ÎN LYON.

Amsterdam. — Guvernul muntenegrin s'a instalat deocamdata în otel Royal din Lyon, unde au sosit și regina Muntenegrului cu fetele sale, iar pe mâne se așteaptă sosirea regelui Nichita.

DESCHIDEREA CAMERII GRECEȘTI.

Paris. — Agenția Havas anunță din Atena: Camera grecească a fost deschisă cu mari festivități. Primul ministru Skuludis a citit ordinul de deschidere al regelui. Membrii camerei au adus ovații entuziaste la adresa regelui Constantin.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Se caută

pentru administrația ziarului „Românul”
uu adiunct

Ofertele însoțite cu indicarea pretențiilor
sunt a se trimite la

TIPOGRAFIA „CONCORDIA”
Arad.

Caut**un practicant**

care are 8—10 luni practică pe lângă toată
proviziunea și 80 de coroane lunar.

VIRGIL VLAD.
farmacist.
Gyulafehérvár.

Va 2587—10

ANUNȚ.

Un practicant sau practicantă
poate afla aplicare îndată la institutul nostru.

„SENTINELA”

Institut de economii și credit ca societate
pe acții în Satul-Nou — Révaujfalu.

Se 2563—10

ANUNȚ.

În cancelaria notarului cercual din Săsciori
(Szászcsor) (Szeben m.) află aplicare
momentană un cancelist Domn sau Domnișoară;
cei cu practică bună în afacerile notariale
pe lângă 120 Cor; iar cei cu practică mai puțină
85 Cor. salar lunar.

Preferiți sunt cei cu diplomă de notar,
iar fiind postul de vice-notar vacant pot fi
cu timpul aleși în acest post definitiv.

Săsciori, (Szászcsor, Szeben m.) la 18
Ianuarie 1916.

Augustin Bărsanu,
notar cercual.

(Ba 2571—3)

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprie-
tarii de vii din Șiria (Világos) Petru Benea,
căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe
lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1913 — 1914		
Vin alb — — —	1.40	1.15
Bizling — — —	1.50	1.20
Roșu de Miniș — —	1.80	1.30
Carbonet — — —	1.60	—

Vinuri noi din anul 1915

Vin alb — — — —	—88
Bizling — — — —	—90
Șiller — — — —	—96

Vinul se expediază cu rambursă dela 50
litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni.
Pentru calitatea vinului garantez.

* 2512

Petru Benea
proprietar și neg. de vinuri
Világos (Arad m.).

Caut post

ca administrator sau cassar, eventual maga-
ziner la ori și ce fel de întreprindere.*)

Emanuil Bobancu
proprietar de tipografie)

Cohalm-Kóhalom (Nagy Küküllő m.
(La cerere se trimite fotografia) etatea 36 ani.

*) Afară de limba maternă posed și limba
germană și maghiară. (Bo 2569—3)

Dr. med. CARL JIKELI

ordonează pentru bolnavi de ochi
Lunea, Mercuria și Vinerea dela
2½ — 4 ore p. m. (Ji 2574—2)

Sibiu, Piața mare No. 19. etaj.

FARMACIA**KÁRPÁTI JÁNOS,**

ARAD, ÎN COLȚUL PIEȚEI BO-
SZÁ ISTVÁN, VIS-À-VIS DE GARA TRENULUI ELECTRIC.

Imprumuturi
de amortizare pe proprietăți:

pe 30 ani 586 } curs 92
" 30 " 677 }
" 35 " 641 }

pe 50 ani 630 } curs 95
" 35 " 680 }

— : Mijlocește : —

Szücs F. Vilmos

reprezentantul soc. „Nagy-
szebeni földhitelintézet”

Arad, Karolina utca 8 sz.
Va 2587—10

In atențiunea
negustorilor!

Acoperirea trebuințelor de
ciocoladă și zaharicale pen-
tru prețuri de fabrică. :: ::
In depozit: Kugler, Hel-
ler, Túrth și Manner. :: ::

GÁBOR MIKLÓS Arad,

Piața Andrassy, colțul Salacz utca

Telefon 1059. Telefon 1059.

(Ca 2270)

Haine de vară,

pardesiuri, haine pentru bărbați, haine pentru baluri, articoli de toaletă, umbrele, per-
dele de dantele și de pânură se curățese și vopsese cu multă grijă și specialitate în

stabilimentul meu industrial de vopsitorie
de pânuri și de curățitorie chimică,

aranjate cu cele mai noi mașini din străinătate. — Despărțământ special pentru
curățitul, vopsitul pălăriilor pentru bărbați și femei. — În cazuri de moarte hai-
nele de pânură și de mătăasă, hainele pentru bărbați etc. se vopsese grabnic în
negru. — Hainele de bărbați date spre curățire se și reparaază cu specialitate în
croitoria mea specială. — Scrisori de recunoștință din toate părțile țării.

Lucza József, vopsitor de pânuri și curățitor chimic **Szeged.**

TELEFON:
994.

Pravalle și stabiliment principal:
str. Laudon, nrul 9., colțul
pieței Valeria. (Lu 2106)

TELEFON:
994.

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile
VARȘET strada Kudritzner numărul 44—46.

cea mai renumita
mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (Versecz).

pregătește mobilele cele mai moderne
și luxoase cu prețuri foarte moderate

Mare depozit de pianе excelente, co-
roane, perdele, țesături foarte fine și
mașini de cusut. — (Sa 118)